

[Indenrigsministeren.]

mindskelse af tilsvarelsbeløbenes betydning sted. Medens afløsningsstilsvarene i skatteåret 1959-60 således betød en belastning for de betalende omegnskommuner svarende til gennemsnitlig ca. 7 pct. af deres udskrivning af opholdskommuneskat, udgør tilsvarelsbeløbet for indeværende skatteår kun gennemsnitlig ca. 1,7 pct. af omegnskommunerens udskrivning af opholdskommuneskat. De i 1959 fikserede udligningstilsvare, der årligt svares til Københavns kommune, udgør ca. 16,5 mill. kr. for Gentoftes vedkommende og ca. 8,1 mill. kr. for Frederiksbergs vedkommende.

Uanset den kritik, der også fra venstres og det konservative folkepartis side tidligere har været fremført mod de gentagne uændrede forlængelser af denne lovgivning, må det efter regeringens opfattelse anses for mindre heldigt nu at foretage ændringer af de gældende afløsnings- og udligningsordninger, idet disses endelige udformning naturligt bør ske i sammenhæng med løsningen af en række andre problemer, der for tiden er genstand for overvejelse. Jeg kan i så henseende navnlig henvise til det meget aktuelle spørgsmål om en ændring af opgave- og byrdefordelingen i forbindelse med kommunalreformen.

Jeg har herefter ment at burde foreslå revisionen af denne lovgivning udskudt i yderligere 2 år.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Herved tillader jeg mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om tilskud til de offentlige veje*. Ved lovforslaget tilvejebringes hjemmel for, at fastprisordningen kan anvendes i forbindelse med kommunale vejarbejder, der udføres med refusion af vejfonden.

Som det vil være det høje ting bekendt, er fastprisordningen med virkning fra den 1. oktober blevet gennemført for bygge- og anlægsarbejder, hvor staten er bygherre, samt, i det omfang det er foreneligt med lovgivningen, for bygge- og anlægsarbejder, hvortil der ydes statsstøtte. For så vidt angår vejarbejder, finder fastprisordningen allerede anvendelse for arbejder på hoved-

landeveje, herunder motorveje, der betales fuldt ud af staten, samt for arbejder, hvortil der ydes vejfondstilskud.

Der er imidlertid ikke i den gældende vejtilskudlov hjemmel for at udstrække fastprisordningens anvendelsesområde til de kommunale vejarbejder, der udføres med refusion, idet kommunerne efter loven frit kan afgøre, på hvilken måde de lader disse arbejder udføre. Da udgifterne til kommunernes refusionsberettigede vejarbejder udgør en væsentlig andel af de samlede vejudgifter, nemlig i de senere år henved $\frac{2}{3}$ af vejudgifterne, har regeringen fundet det rimeligt, at der foretages en ændring af vejtilskudsloven, således at disse vejarbejder også bliver omfattet af fastprisordningen. Det skal understreges, at forslaget kun indfører fastprisordningen for vejarbejder, som kommunerne lader udføre ved entreprenør, og det berører således ikke kommunernes adgang til ved egen foranstaltning at udføre disse arbejder, eventuelt med teknisk bistand fra andre kommuner, hvorved specielt tænkes på amtsvejvæsnernes bistand ved sognekommunale vejarbejder.

Kommunernes vejudgifter afholdes først og fremmest til vedligeholdelse og administration af vejnettet, med herudover afholder kommunerne anlægsudgifter, især til anlægsarbejder på det ikke-gennemgående vejnet. Det er på vejområdet vanskeligt at sondre skarpt mellem på den ene side almindelig vedligeholdelse og på den anden side anlægs- og forbedringsarbejder, og det er derfor fundet nødvendigt i lovforslaget at indføre en dispensationsadgang, således at der kan gøres undtagelser fra fastprisordningen for vejarbejder, hvor kravet om fastpris må anses for åbenbart uhensigtsmæssigt.

Da man her i folketinget ikke tidligere har haft lejlighed til at drøfte fastprisordningen, finder jeg anledning til at fremdrage en enkelt af ordningens gunstige virkninger, nemlig at de almindeligt forekommende bestemmelser om prisregulering af entreprisesummen i entreprisekontrakterne nu praktisk taget afskaffes, hvilket medfører forenkling med hensyn til kontrol med entreprenørens priser. Det vil samtidig være betryggende for bygherren at kunne regne med, at der ikke senere kan opstå mer-

[Ministeren for offentlige arbejder.]

udgifter, som skal dækkes af ham, hvilket baner vej for mere holdbare driftsbudgetter.

Staten og kommunerne indtager jo med hensyn til bygge- og anlægsvirksomhed en særstilling som storbygherre, og det er regeringens opfattelse, at fastprisordningen vil tilskynde virksomhederne til yderligere rationalisering samt til udvikling af produktivtetsfremmende lønsystemer, hvilket alt sammen vil have en ikke ringe samfundsøkonomisk betydning.

Jeg skal herefter anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Meta Ditzel* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Vil ministeren medvirke til, at der oprettes et indkøbsfond, som kan gøre det muligt at yde statsstøtte til køb af værker af kendte kunstnere — som Picasso — der bør være rimeligt repræsenteret i danske kunstsamlinger?“

Skriftlig begrundelse:

Spørgsmålet er opstået i forbindelse med den store Picassoudstilling, som for tiden kan ses på Louisiana, der har taget et prisværdigt initiativ til at præsentere vel nok tidens største kunstner for et dansk publikum.

Danske museer har ikke typiske hovedværker af Picasso. Forholdet er det, at vi her i landet sakker længere og længere agterud, hvad angår en tilfredsstillende repræsentation af verdenskunsten i vore kunstsamlinger, hvilket må beklages ikke alene af hensyn til den almindelige folkeopdragelse, men også fordi en betingelse for at opretholde kunsthistoriske institutter ved universiteterne må være, at det elementære studiemateriale er let tilgængeligt.

Snart vil det være umuligt at opdrive et hovedværk af Picasso. Ikke mindst derfor har det vakt interesse i kunst kredse, at det på omtalte udstilling er muligt at købe et større værk (eller to) af den verdenskendte og anerkendte kunstner, ganske vist be-

tydelig dyrere, end Guernica-billedet ville have været, hvis vi havde købt det, da der i sin tid var mulighed derfor. Men uden tvivl vil Picassos værker stige yderligere i pris i hvert fald efter kunstnerens død (f. 1881). Intet af vore museer har imidlertid så stor en bevilling, at de kan købe, og Ny Carlsberg Fondets midler er beslaglagt i så høj grad, at det heller ikke kan klare opgaven. Med hensyn til andre store virksomheders fonds stiller statutter sig i vejen. Der er åbenbart ingen anden udvej end at henvende sig til staten, som man har gjort det i Sverige i lignende tilfælde med positivt resultat.

Første næstformand (Kaj Andresen): Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

Meta Ditzel: Som nævnt i den skriftlige begrundelse er mit spørgsmål angående oprettelse af et indkøbsfond foranlediget af den store Picassoudstilling på Louisiana.

Danske museer har ikke typiske hovedværker af Picasso, og da det snart vil blive umuligt at opdrive et sådant, har det vakt interesse i kunst kredse, at det var muligt på denne udstilling at købe et eller to større værker af den verdenskendte kunstner. Intet af vore museer har imidlertid så stor en bevilling, at de kan købe, og Carlsbergfondets midler er beslaglagt i så høj grad, at det heller ikke kan klare opgaven. Med hensyn til andre fonds stiller statutter sig i vejen.

Hvis man nu havde haft et indkøbsfond, der kunne træde til i særlige tilfælde, ville det sandsynligvis have været muligt at købe i det mindste ét af billederne, som man passende kunne have overladt til statens museum for kunst som tak for lån af de mange betydende værker, museet har udlånt under restaureringen, så det kunne hænges op i et af de nyindrettede lokaler eller på Louisiana. Et indkøbsfond kunne måske også gøre det muligt at skaffe en del af den nyere verdenskunst, vi ikke har repræsenteret i vore samlinger, bl. a. fordi valutarestriktioner i over 20 år hindrede fri import af kunstværker indtil midten af 50'erne, så vi mangler værker af kunstnere fra tiden efter Matisse, f. eks. af Chagall, Kandinsky, Klee, Miro, Mondrian og Nolde for blot at nævne enkelte.

[Meta Ditzel.]

Det er beklageligt for den store del af den danske befolkning, navnlig de unge, der viser voksende interesse for kunst, og som ved den permanente ophængning kan få lejlighed til større fordybelse i god kunst, end skiftende udstillinger tillader. Men det er også i høj grad beklageligt for de kunststuderende; vi kan simpelt hen ikke forsvare at blive ved med at uddanne kunsthistorikere, hvis vi ikke giver dem bedre muligheder for på nærmere hold at studere de senere perioder inden for kunsten ved enten at oprette et fond til køb af de værker, man mangler, eller et tilsvarende fond, der kan give dem rejselegater, så de kan studere i udlandet.

Ministeren for kulturelle anliggender (K. Helveg Petersen): Fru Meta Ditzel anfører i den skriftlige begrundelse, at det på Picassoudstillingen på Louisiana er muligt at købe ét eller to større værker. Jeg kan oplyse, at et hovedværk af Picasso koster mellem 3 og 4 mill. kr. Fru Meta Ditzel omtaler også i sin begrundelse, at vi i sin tid havde mulighed for at købe Guernica-billedet. Efter hvad der er oplyst over for mig, havde vi i sin tid næppe nogen mulighed for at købe dette billede. Det er målet til den spanske pavillon på verdensudstillingen i Paris i 1937, og det blev derefter vist på en udstilling, hvor det ikke var til salg. Picasso betragter det som tilhørende den tidligere spanske regering.

Jeg er for så vidt enig i fru Meta Ditzels ønske om forhøjelse af de statsbevillinger, der ydes til kunstindkøb; det vil imidlertid næppe være rimeligt, at det sker ved oprettelsen af en ny statslig indkøbsfond, men snarere at det sker ved forhøjelse af indkøbsbevillingen for statens museum for kunst. Forholdet er jo det, at statens museum for kunst deponerer mange kunstværker i kunstmuseer i provinsen.

På finansloven for finansåret 1968-69 er den samlede bevilling for kunstmuseet til indkøb af dansk og udenlandsk kunst, malerier, skulpturer, tegninger og grafik, opført med 500.000 kr., og deri er medregnet indkøb af museumsinventar osv. Det må jo indrømmes, at størrelsen af denne bevilling ikke er imponerende, når man sammen-

holder den med den pris, jeg nævnte før, på et enkelt billede af Picasso.

Ud over spørgsmålet om forhøjelse af kunstmuseets indkøbskonto til stor udenlandsk kunst ville det være rimeligt at overveje, om der også på anden måde kunne stilles bevillinger til rådighed for sådanne indkøb. Afgørelsen om bevillinger ligger her i tinget, og jeg vil derfor mene, at det vil være rimeligt, inden der tages konkret stilling til det stillede spørgsmål, at afvente den debat i folketinget; som jeg forventer vil efterfølge den redegørelse om de kulturpolitiske problemer, jeg efter nytår agter at fremkomme med her i det høje ting.

Meta Ditzel: Jeg vil sige tak til kulturministeren, fordi han nævnte muligheden af, at man vil overveje en forhøjelse af bevillingerne, og jeg håber, at det høje ting også vil stille sig velvilligt.

Forholdet er jo det, at vi sakker længere og længere agterud, hvad angår en tilfredsstillende repræsentation af nyere kunst her i landet. Hvis man ser ud omkring i verden, vil man lægge mærke til, at aktiviteten en tid har været i stærk stigning på en række museer verden over, lige fra Tokio i øst til Mexico i vest, fra Rhodesia i syd til Norge og Sverige i nord. I Rotterdam har man for ikke længe siden bevilget 2 mill. kr. til køb af 11 billeder af Kandinsky. I Sverige har man stillet 6 mill. kr. til rådighed til indkøb af udenlandsk kunst og 1 mill. kr. blot til et værk af Matisse, og så vidt jeg ved, kunne man få et af Picasso til et par millioner kroner.

Med den levestandard, vi har nået, skulle man mene, at også vi kunne få råd til langt større bevillinger til vore kunstmuseer, eventuelt til et indkøbsfond. Ellers må der vist trods vore ihærdige bestræbelser for at få større orden i finanserne være en fejl i prioriteringen.

Herméd sluttede spørgsmålet.

Første næstformand (Kaj Andresen): Et af fru Hanne Budtz til justitsministeren stillet spørgsmål skal jeg efter henstilling fra spørgeren og ministeren lade udgå til en følgende spørgetid, og vi går herefter til det næste spørgsmål, der er stillet af hr. Orla Møller.

Af *Orla Møller* til undervisningsministeren:

„Vil ministeren lade foretage en undersøgelse af undervisningskapaciteten i provinsen, hvad det lægevidenskabelige studium angår, i lighed med den undersøgelse, der er foretaget for Københavnsområdet?“

Skriftlig begrundelse:

Nordjyllandsudvalget for højere undervisningsanstalter oplyste ved et møde den 4. november i Ålborg, at en sammenligning af prognosetallene for medicinske studerende og kapaciteten, hvad lægeskoler angår, ville give til resultat, at der i løbet af få år vil være et temmelig stort antal medicinere, som ikke vil kunne få plads på de eksisterende lægeskoler.

Især på denne baggrund vil det være rimeligt at få undersøgt betimeligheden af at etablere en lægeskole i Nordjylland, hvad der er forudsætninger for, både hvad hospitalstørrelse og undervisningskræfter angår, og hvad der er fremsat tilbud om.

Jeg skal tilføje, at det medicinske studenterråd i Århus også har opfordret til en undersøgelse som den, mit spørgsmål drejer sig om.

Undervisningsministeren (*Helge Larsen*):

Jeg er bekendt med de prognosetal, som blev fremdraget af Nordjyllandsudvalget for højere undervisningsanstalter ved mødet i Ålborg den 4. november i år. Det vedrørte sammenligningen mellem prognosetallene for medicinstuderende og kapaciteten, og jeg vil gerne sige, at disse tal nok tegner undervisningsmulighederne for anden del af det lægevidenskabelige studium for mørkt. Ifølge Nordjyllandsudvalgets prognose skulle der i 1971 mangle kliniske uddannelsesmuligheder for 60 andendelsstuderende for landet som helhed. Det svarer til 30 pr. semester, og det skulle formentlig nok kunne klares ved en fordeling på uddannelsesstederne i København, Odense og Århus. Men allerede det næste år, i 1972, skulle der ifølge Nordjyllandsudvalgets prognose mangle 120 pladser ved den kliniske undervisning.

Der er imidlertid et men: man har i Nordjyllandsudvalgets prognose beregnet behovet for uddannelseskapa-

delstudiet i et givet år som 60 pct. af nytilgangen til det lægevidenskabelige studium i det samme år og glemt at tage hensyn til, at der går 3 år, før de, der har begyndt studiet, når frem til anden del og altså til den kliniske undervisning. Det er rigtigt nok, at det er ca. 60 pct., som når så vidt, men det vil altså sige, at den mangel på 120 pladser, som Nordjyllandsudvalget forudser i 1972, først vil blive aktuel i 1975, så nogen akut fare er der ikke.

Men som svar på det stillede spørgsmål vil jeg gerne sige til slut, at det udvalg, som har foreslået en nyorganisation af den kliniske undervisning i København, blev nedsat efter anmodning fra det lægevidenskabelige fakultet ved Københavns universitet, og at det udvalg, som behandlede problemerne omkring den kliniske undervisning i Odense, blev nedsat efter anmodning fra den natur- og lægevidenskabelige faggruppe ved Odense universitet, og at jeg selvfølgelig er villig til at nedsætte et tilsvarende udvalg, når det lægevidenskabelige fakultet ved Århus universitet finder, at der er behov herfor.

Orla Møller: Jeg vil gerne takke undervisningsministeren for svaret. Det er helt sikkert, at der er nogle forskellige mangler i forbindelse med de udregninger, der er foretaget, og for mig at se begrundes det en yderligere undersøgelse. Jeg er klar over, at i den betænkning, der er kommet fra det såkaldte Helga Pedersen udvalg, er der visse glidende talskalaer også for, hvad der kan aftages i den anden del af det lægevidenskabelige studium. Men så meget desto mere påkrævet forekommer det mig, at der bliver en sammenkobling af de undersøgelser, der kan laves både for Københavns, Odenses og Århus universiteters vedkommende.

Det er muligt, at der ikke er nogen direkte akut fare for øjeblikket, men det ville måske alligevel være saglig rigtigt, at man kom en udvikling i forkøbet, som man f. eks. i det københavnske område har måttet slås adskilligt med. Derfor vil jeg gerne sige det sådan: jeg havde egentlig håbet, at dette spørgsmål kunne have bevæget undervisningsministeren til en lidt mere aktiv holdning over for en sådan undersøgelse, men man må jo så håbe på, at spørgsmålets stilelse her og det positive svar fra undervisningsministeren rejser en større interesse i

[Orla Møller.]

Århus, så vi på den baggrund kan få undersøgelsen, hvad jeg fortsat mener er en nødvendighed.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *K. B. Andersen* til undervisningsministeren:

„Hvilke oplysninger kan ministeren give angående de muligheder for videre uddannelse, der vil stå åbne for de første HFere, når de har afsluttet HF-uddannelsen næste sommer?“

Skriftlig begrundelse:

Der er flere gange fra ministerens side givet udtryk for, at der stadig arbejdes ihærdigt med problemerne omkring højere forberedelseseksamens kompetence i forhold til videregående uddannelser af den ene og den anden karakter. Spørgsmålet har også flere gange været til debat i folketinget. Selv om jeg er ganske klar over, at forhandlingerne med de forskellige uddannelsesinstitutioner må tage en vis tid, mener jeg, tidspunktet må være inde for en redegørelse fra ministeren til orientering for de HF-studerende. Det er en sådan orientering, jeg med mit spørgsmål gerne vil fremkalde.

Undervisningsministeren (*Helge Larsen*):

Da vi her i folketinget den 9. maj d.å. havde en drøftelse om forholdene omkring HF-eksamen, gav jeg oplysning om, at HF-kandidater havde adgang til følgende uddannelser: uddannelsen til lærer, uddannelsen til socialrådgiver, uddannelsen til hospitalslaborant og uddannelsen til terapiassistent. Siden dengang er der sket adskilligt til afklaring af HF-eksamens kompetence. Adgangsbetingelserne for HD-studiet er ændret ved en bekendtgørelse af 20. juni 1968. Efter denne bekendtgørelse kan HFere med tilvalg i engelsk og/eller matematik fritages for at aflægge den statskontrollerede højere fagprøve i de vedkom-

mende fag. Den 21. september 1968 udstedtes ny bekendtgørelser om landbrugs-, havebrugs- og mejeribrugsuddannelserne ved landbohøjskolen. Efter disse bekendtgørelser giver HF adgang til de nævnte studier på linje med studentereksamen. Og for ganske nylig har undervisningsministeriet fra Københavns universitet modtaget svar på en henvendelse om HF-eksamens anvendelse, og svaret lyder, at universitetet ikke på nuværende tidspunkt finder det muligt at fastlægge faste regler for immatrikulation på grundlag af HF, men anser det for nærliggende, at HF-eksamen kan være et grundlag for immatrikulation efter den nye immatrikulationsanordnings § 2, hvor adgang gives i det enkelte tilfælde efter bedømmelse af kvalifikationerne. Retsningsgivende for, om immatrikulationen kan finde sted, er først og fremmest en tilvalgskombination, der er relevant for det enkelte studium. Ved det filosofiske fakultet, det rets- og statsvidenskabelige fakultet og det teologiske fakultet må disse tilvalgsfag omfatte to fremmedsprog. Ved det medicinske fakultet må tilvalgsfagene omfatte matematik og biologi; endvidere er engelsk af betydning. Ved det matematisk-naturvidenskabelige fakultet må tilvalgsfagene omfatte matematik, kemi og fysik; endvidere er fremmedsprog også af væsentlig betydning. Disse fagkombinationer anses i hovedsagen som betingelse for immatrikulationen, men herudover må der efter universitetets mening lægges nogen vægt på de samlede eksamensresultater ved HF-eksamen.

Universitetet anfører endvidere, at der vil være anledning til at tage de her anførte bestemmelser op til revision, når yderligere erfaring med HF-eksamens kvalitet foreligger. Man skal jo her huske, at vurdering af HF-eksamen foreløbig må ske på grundlag af læseplaner; der foreligger endnu ikke nogen afsluttende eksamen i faget; en sådan vil først foreligge til sommer.

Jeg skal føje til, at vi endnu ikke har modtaget svar fra Århus og Odense univer-

[Undervisningsministeren.]

siteter, men at vi venter det snarest. Jeg skal yderligere oplyse, at landbohøjskolen i princippet har tiltrådt, at HF med tilvalg i kemi, fysik og matematik bliver adgangsgivende til veterinærstudiet, forudsat at HF bliver adgangsgivende til andre højere uddannelsesinstitutioner med lignende studieretninger.

Hvad teknika angår, er spørgsmålet om en ændring af optagelsesbestemmelserne her sat i forbindelse med behandlingen af betænkningen af juni 1968 om ingeniøruddannelserne i Danmark. Det vil blive søgt løst så snart som muligt og skulle være afklaret i god tid, inden de første HF'ere bliver færdige. Rektorforsamlingen ved teknika har ønsket ændring af HF-studieplanerne for fysik og fremmedsprog. For fysiks vedkommende — det gælder fysik som tilvalgsfag — tages der allerede hensyn til rektorforsamlingens ønske i den faktiske undervisning, og ministeriet er parat til at ændre de officielle bestemmelser om fysik i HF samtidig med en ændring af teknikas optagelsesregler, og vi håber, dette er afklaret inden foråret.

Jeg kan yderligere oplyse, at vi har skrivelser på vej til Danmarks biblioteksskole om adgangsbetingelserne dér og ligeledes til forsvarsministeriet med anmodning om forhandlinger vedrørende officersskolerne. Derudover fører vi forhandlinger med de resterende institutioner for højere uddannelse, hvorfra vi endnu ikke har svar. Vi arbejder energisk med spørgsmålet.

Man vil af den redegørelse, jeg har givet, se, at vi siden drøftelsen her i tinget i maj er kommet et godt stykke på vej, og vi håber at have det hele afsluttet, så vi til foråret vil kunne udsende meddelelse til de vordende HF-kandidater om, hvilke muligheder der foreligger efter deres eksamens afslutning.

K. B. Andersen: Jeg takker — som skik er — ministeren for svaret, men jeg kan nu ikke være helt enig med ministeren i, at der er sket så vældig meget siden maj. Ministeren nævnte en række uddannelser, der var omtalt i maj, og kom derefter ind på som nye ting landbrugs-, havebrugs-, mejeri-brugsstudiet og HD-studiet. Imidlertid blev

disse fire også nævnt af ministeren i maj; det blev da sagt, at der er yderligere grundlag for anerkendelse af HF-eksamen som adgangsgivende til — og så kom de fire, der nu blev nævnt, så de er altså ikke nye siden maj. Man har muligvis fået lavet bekendtgørelser og skrivelser, men dér er ikke dér noget nyt. Den eneste nyhed, vi fik i dag, var altså spørgsmålet om Københavns universitet. Det er vel delvis tilfredsstillende, men heller ikke mere. Jeg går ud fra, at ministeren også er af den mening, at vi ikke kan blive stående på det standpunkt, som Københavns universitet nu indtager. Får ministeren senere brug for kræfter til at presse her og andre steder, skal jeg og mit parti gerne være til rådighed.

Jeg er glad for tilsagnet om en samlet fremstilling snarest, og jeg håber, det bliver relativt snart; ellers kan jeg ikke love ministeren ikke at komme igen.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Arne Christiansen* til undervisningsministeren:

„Har ministeren til hensigt at afhjælpe den forskelsbehandling, der ved ikrafttrædelse af lov om fritidsundervisning m. v. vil opstå mellem halanlæg bygget af kommunerne og halanlæg, der er etableret som selvejende institutioner?“

Arne Christiansen: Spørgsmålet om, hvorvidt ministeren har til hensigt at afhjælpe den forskelsbehandling, der vil ske af kommunale halanlæg og halanlæg, der er etableret som selvejende institutioner, når nu loven om fritidsundervisning m. v. træder i kraft til august næste år, er affødt af, at en række kommuner landet over finder, at det vil blive en urimelig belastning, at disse skal stille halanlæg gratis til rådighed for børne-, ungdoms- og idrætsarbejde, når tilsvarende selvejende institutioner vil kunne opnå dækning dels på 25 pct. fra brugerne, dels resten fordelt på stat og kommune. Hvad angår allerede eksisterende kommunale haller, der repræsenterer investeringer fra $\frac{1}{2}$ mill. kr. op til flere millioner kroner, betyder dette selvsagt en væsentlig belastning for den enkelte kommune, og mange kommunal-

[Arne Christiansen.]

bestyrelser imødeser givet med interesse undervisningsministerens svar:

Undervisningsministeren (Helge Larsen):

Det har jo været et princip i denne lovgivning hidtil, at der ikke blev givet refusion for kommunernes udgifter til lys, varme og rengøring, for så vidt angår kommunale lokaler, der stilles til rådighed for aften-skoler, aftenhøjskoler og lignende aktiviteter. Der er i den gældende lov en afvigelse herfra, idet der kan gives statsrefusion for kommunale lokaler, der stilles til rådighed for fritidsforanstaltninger for de i kommunen hjemmehørende ungdomsforeninger. Denne bestemmelse er ikke medtaget i den nye lov om fritidsundervisning, som træder i kraft den 1. august 1969. Ændringen i loven er sket ud fra det almindelige princip, som jeg nævnte før. Når man har haft en særstilling for disse lokaler, som stilles til rådighed for fritidsforanstaltninger, hænger det sammen med, at man ved den forrige revision af loven ønskede at animere til en sådan udnyttelse. Der var dengang klart tale om, at det var en overgangsbestemmelse, og den er altså ikke medtaget i loven om fritidsundervisning, som blev vedtaget i det høje ting i maj måned i år, i øvrigt med tilslutning fra alle partier, så vidt jeg erindrer. Man havde i udvalget behandlet spørgsmålet; det var stillet som et spørgsmål til undervisningsministeriet og blev besvaret dérhen, at man ikke mente at kunne ændre den foreslåede bestemmelse, som altså fra den 1. august 1969 er gældende lov.

På den baggrund finder jeg ikke anledning til at afhjælpe den forskelsbehandling, der er omtalt i hr. Arne Christiansens spørgsmål. Jeg skal måske lige føje til, at det i bemærkningerne til lovforslaget var fastslået, at for så vidt angår selvejende institutioner, må der være tale om, at private interesser har hovedvægten i bestyrelsen, for at der kan blive tale om statslig refusion.

Arne Christiansen: Jeg må jo takke undervisningsministeren for svaret, for dets klarhed måske mere end for indholdet eller konklusionen af det. Vi må jo nok forudse i fremtiden, at der så kun vil blive én form for høletablering her i landet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ivar Nørgaard* til finansministeren:

„Er det hensigten at anmode statens administrationsråd om en udtalelse om det hensigtsmæssige i en hel eller delvis sammensmeltning af ligningsorganerne, kontrolorganerne eller opkrævningsorganerne under finansministeriet med henblik på at tilpasse statsadministrationen til de nye opgaver, som følger af indførelsen af merværdiafgiften og kildeskatten, der i meget vidt omfang vedrører de samme erhvervsdrivende?“

Ivar Nørgaard: Umiddelbart skulle man tro, at de to store nye skatteopkrævningsområder merværdiafgiften og kildeskatten ville medføre et dobbeltarbejde til gene både for borgerne og administrationen, hvis man holder såvel opkrævning som kontrol adskilt i to organer, sådan som det synes at blive tilfældet. Der har været en del diskussion i dagspressen om, hvilke besparelser der kunne opnås ved at sammensmelte disse organer, og jeg mener derfor, det ville være rimeligt, at vi her i folketinget fik en redegørelse for, hvordan denne sammenhæng er. Da vi har nedsat et statens administrationsråd, som har til hovedopgave at bistå regeringen og folketinget med råd i rationaliseringssager, ville jeg finde det mest hensigtsmæssigt, hvis finansministeren bad administrationsrådet om en udtalelse i denne sag. Det er begrundelsen for mit spørgsmål til finansministeren.

Finansministeren (Poul Møller): Så sent som for en måneds tid siden gav hr. Ivar Nørgaard mig anledning til at tale om det samarbejde, der er etableret mellem toldvæsenet og skattevæsenet, men jeg vil gerne benytte den anledning, hr. Ivar Nørgaard giver mig nu til at uddybe disse bemærkninger.

Der er i august måned i år på landsplan, det vil sige mellem statens ligningsdirektorat og direktoratet for toldvæsenet, og på det lokale plan, altså mellem de lokale skattemyndigheder og toldkamrene, etableret et snævert samarbejde. Tolddirektoratet har således for nogle måneder siden meddelt distrikttoldkamrene, at det lokale sam-

[Finansministeren.]

arbejde skal tilrettelægges så smidigt og uformelt som muligt netop med det formål, hr. Ivar Nørgaard nævnte, at ulejlige virksomhederne mindst muligt, og at man ikke får dobbeltarbejde. Dette skal først og fremmest ske ved personlig kontakt mellem de implicerede tjenestemænd, og samarbejdet skal accelerere i et til arbejds- og personalsituationen afpasset tempo, således at det efterhånden vil kunne medføre en virkelig effektivitet i kontrolarbejdet med momsen og i ligningsarbejdet med de direkte skatter. Selv om det er tilstræbt, at samarbejdet hovedsagelig sker ved personlig kontakt, er der såvel fra toldkamrene som fra skattemyndighederne fremsat ønske om, at der udarbejdes en oplysningsblanket, som kan anvendes til udveksling af oplysninger til gensidig underretning i tilfælde, hvor en virksomheds eller en skatteydners regnskaber optages til en dyberegående og længerevarende revision, og hvor det af koordineringshensyn er praktisk at underrette den kontrollerende modpart herom, samt endelig til brug ved toldvæsenets underretning af skattemyndighederne om konstaterede tilfælde af manglende eller mangelfulde førelse af det daglige regnskab, f. eks. kassekladder. En sådan blanket vil snarest blive fremsendt af direktoraterne til de pågældende lokale forvaltninger.

Statens ligningsdirektorat har på sin side ved flere møder informeret amtsligningsinspektørerne og de nye amtskatteinspektører, hvor disse er etableret, i København direktoratet for Københavns skattevæsen og på Frederiksberg Frederiksberg skattedirektorat, om formen for dette samarbejde mellem toldvæsen og ligningsmyndighederne. Med cirkulære af 28. august 1968 er til disse fremsendt tolddirektoratets cirkulære, der er udarbejdet efter forhandling med ligningsdirektoratet.

Ind i alt dette kommer så kildeskattens tilrettelæggelse. Ved tilrettelæggelsen af kildeskattens administration har man, som hr. Ivar Nørgaard ved, i videst muligt omfang bygget på de eksisterende forvaltningsorganer. Den eneste ændring er, at man til løsningen af de nye centrale opgaver i kildeskattesystemet har oprettet en midlertidig styrelse, kildeskattedirektoratet, og den er gjort midlertidig bl. a. under hensyn til de

synspunkter, hr. Ivar Nørgaard her har fremdraget. Der er herved lagt vægt på, at den knappe tidsfrist for kildeskattens ikrafttræden ikke har gjort det muligt at overveje væsentlige ændringer i den lokale og den kommunale administration. Disse synspunkter har hele tiden været lagt til grund for planlægningsarbejdet bl. a. ved den tidligere finansministers aftale med de kommunale organisationer af 14. september 1967 samt de i overensstemmelse hermed fastlagte retningslinjer af 20. december 1967 for den administrative tilrettelæggelse af kildeskatteordningen. I tilslutning til denne tilrettelæggelse er det besluttet at henlægge opgaverne i forbindelse med ligningsarbejdet til kommunerne og med hensyn til arbejdsgiverkontrollen til de kommuner, som er i stand til at varetage disse opgaver.

Administrationsrådet har fra planlægningsens start været orienteret om de retningslinjer, der er fulgt. I begyndelsen var der løbende drøftelser med rådets sekretariat. I sommeren 1967 måtte finansministeriet imidlertid afvise et forslag fra administrationsrådets sekretariat om A-skatternes opkrævning. Afvisningen skete, til trods for at administrationsrådet fastholdt forslaget. Der blev herefter truffet aftale om, at kontakten med administrationsrådets sekretariat fremover skulle opretholdes ved, at sekretariatet løbende modtager alle systemforslag, programmeringsgrundlag og andet arbejdsmateriale vedrørende kildeskattesystemet, som udarbejdes i kildeskattedirektoratet. Dette materiale har ikke givet anledning til henvendelse fra administrationsrådet.

Selv om kildeskatteordningen baseres på den eksisterende administrationsstruktur, er der allerede ved systemløsningen gennemført forskellige administrative forenklinger. Således er der ved tilrettelæggelsen af det centrale register over indeholdelsespligtige regnet med muligheden af, at registret også skal benyttes til aktieselskabsbeskatningen. Endvidere har man inddraget opkrævningen af den særlige indkomstskat i systemet samt forberedt en samkøring med sømandsskatten. Det er herudover tanken, at man så hurtigt, som det overhovedet er teknisk muligt, skal undersøge muligheden for at samle opkrævning af kildeskat og opkrævning af bidraget til ATP og andre sociale

[Finansministeren.]

ordninger under det samme system. Når dette er gennemført, vil det være hensigtsmæssigt at undersøge, om der er grundlag for en sammensmeltning eller reorganisation af hele det danske skattevæsen og af skattemyndighederne og afgiftsmyndighederne, og vi vil til dette formål naturligvis høre administrationsrådet.

Ivar Nørgaard: Jeg forstår på finansministerens svar, at det egentlig var et nej, fordi det, jeg spurgte om, var, om man agtede at bede administrationsrådet om at se på mulighederne for en sammensmeltning, og dér mente jeg naturligvis, om man agtede at gøre det nu.

Jeg forstår, at man vil koordinere arbejdet i videst muligt omfang, og så vil man centralisere arbejdet med opkrævningen i hvert fald til ATP og andre ting, og når det er tilendebragt, vil man eventuelt slå det sammen eller undersøge, om man kan slå opkrævningsarbejdet sammen med momsopkrævningen. Men det meget store område, kontrolområdet, kontrollen med virksomhedernes omsætning — det er jo omsætningen, de erhvervsdrivendes omsætning, der er grundlaget såvel for kildeskat som for momsbetaling — udføres i dag og vil i fremtiden, hvis man ikke foretager ændringer, blive udført af to sideløbende organer, og jeg kan ikke se, at man ikke kommer til at gennemføre en række dobbeltarbejder, hvor toldvæsenet kommer til at foretage en opgørelse af omsætningen, hvorefter skattemyndighederne gennemfører det samme arbejde.

Jeg synes derfor, at man allerede nu burde undersøge, om der ikke var mulighed for ikke kun at koordinere, men at sammensmelte dette kontrolarbejde, og jeg vil gerne endnu en gang spørge finansministeren, om det dog ikke er meningen at anvende statens administrationsråd til nu at komme med råd i den anledning, så man kan undgå for store omkostninger og en forkeret opbygget administration.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg vil gerne svare på hr. Ivar Nørgaards tillægs spørgsmål, at i denne sag er der mange hensyn at tage. Der er lagt en plan til rette,

som er aftalt den 14. september med de danske kommuner. Folketinget har jo gennem en række skattelove bestemt, at kommunerne er lignings- og kontrolorgan i første instans, og jeg tror, at enhver, som har kendt til kommunernes arbejde med ligningens udførelse, vil give mig ret i, at det ville være overordentlig vanskeligt, om man fra finansministeriets side uden først at forhandle denne sag grundigt med kommunerne gik til administrationsrådet for at få en plan for en sammensmeltning af disse ting.

Jeg tror i øvrigt, at de kommunale organer og ligningsorganerne og toldvæsenet i denne sag må indlede deres samarbejde først, før man spørger administrationsrådet. Jeg betragter det som givet, at der i de danske kommuner, i skattedirektoraterne rundt omkring, i amtsskatteinspektorerne under staten, i ligningsdirektoratet, i skatte departementet og i tolddepartementet og i det danske tolddirektorat er mere sagkundskab med hensyn til denne opgaves løsning, end der er i administrationsrådet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Dagmar Andreasen til handelsministeren:

„Vil ministeren overveje, om statsdrevne monopoler skal være underlagt samme regler, som gælder for privatejede monopoler?“

Skriftlig begrundelse:

For at formindske DSBs samlede underskud har taksterne på Store-Bælt været fastsat efter det, som DSBs folk — med trafikministeren i spidsen — kalder „det forretningsmæssige princip, at man tager, hvad man kan få“. Da der ikke er mange andre muligheder for bilister mellem Fyn og Sjælland, kan man få temmelig meget.

I begyndelsen af 50'erne forsøgte Jørgen Jensen at påføre DSB konkurrence ved at starte fægefart med „Betula“ over Store-Bælt. DSB reagerede ikke ved almindelig nedsættelse af taksterne, men valgte at give rabat til vognmandsforeningens medlemmer, der især var Jørgen Jensens kunder. Senere kunne også firmaer få denne rabat.

Fra 1. juli i år ændredes taksterne på

[Dagmar Andreasen.]

Store-Bælt. Rabatsatserne er nu stigende med stigende omsætning — ender dog ved 17 pct. for en årsomsætning på 700.000 kr. med DSB.

Da en høj fragt på Store-Bælt sætter fynske erhvervsvirksomheder med østvendt handel i en dårlig konkurrencesituation og giver erhvervsforvridning, mener jeg taksterne bør normaliseres. Rabatordningen favoriserer store virksomheder på urimelig måde og er udemokratisk.

Jeg vil gerne vide, om den ville være lovlig for en privat monopolist, idet en kunde med en omsætning på 700.000 kr. ikke er billigere for DSB at betjene end 7 med hver 100.000 kr. i omsætning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

Dagmar Andreasen: Grunden til, at jeg har rejst spørgsmålet, er, at DSB udnytter sit faktiske monopol på Store-Bælt til at tage overpriser for overførsler af biler.

Drejer det sig om overførsel af lastbiler, er overpriserne størst, når det drejer sig om mindre vognmænd og mindre erhvervsdrivende. Overpriser på færgefarten mellem Fyn og Sjælland virker fuldkommen som en toldafgift, og det er uretfærdigt og ulogisk, og jeg vil sige hul i hovedet, at vi har told mellem Fyn og Sjælland på et tidspunkt, hvor der arbejdes på at få toldunion i Norden og på at få gjort Sjælland landfast med Sverige.

De tariffer, vi har på Store-Bælt, virker også stik imod de lovforslag om egnsudvikling, vi skal til at gennemføre nu.

Disse takster har været kritiseret masser af gange. I maj måned 1967 udtalte venstres ordfører, hr. Henry Christensen, til B.T., at der bliver drevet rovdrift på Store-Bælt, og havde det været et privat færageselskab, havde det for længst været indanket for monopoltilsynet.

Det tog 428 år at komme af med Øresundstolden, og den havde da været årsag til 7 krige. Jeg håber, at Store-Bæltstolden kan afvikles hurtigere og mere fredeligt, og det forekommer mig at være en enkel løsning, hvis vi fik monopolloven udvidet til også at omfatte statens monopoler.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg må forstå fra Dagmar Andreasens spørgsmål på den måde, at jeg opfordres til at fremsætte et forslag til ændring af monopolloven, sådan at den kommer til at omfatte offentlige virksomheder, herunder også statsbanerne. Jeg må straks sige, at jeg håber ikke, det skal komme til nogen formel krigserklæring fra Fyns side, når jeg erklærer, at et sådant lovforslag ikke må ventes fra min side. Min begrundelse herfor må dels søges i administrative og tekniske forhold, men hovedsagelig i de stats- og forvaltningsretlige problemer, som en sådan ændring ville medføre.

Ved offentlige virksomheder tænker man i almindelighed på statslige og kommunale virksomheder, som varetager forsyningsmæssige eller serviceopgaver — det samme gælder jo statsbanerne — og på disse områder fastsættes priser og takster ved lov eller i medfør af særlig lovgivning eller af folkevalgte forsamlinger. Hvis nu monopolloven også omfattede offentlige virksomheder, ville følgen heraf blive, at lovgivningen på en række andre områder måtte ændres, og at man herigennem greb ind på centrale politiske områder, idet der jo netop i pris- og takstfastsættelser fra det offentliges side — og det er jo mange — ofte helt naturligt indgår både finanspolitiske og socialpolitiske og trafikpolitiske og lignende overvejelser, som der ikke efter monopolloven er nogen mulighed for at tage hensyn til. Hvis man finder, at der fra det offentliges side på noget område beregnes urimelige priser, eller at der forekommer sådanne forskelle i offentlige virksomheders takster, at visse grupper af forbrugere eller erhvervsdrivende må føle sig udsat for en urimelig forskelsbehandling, så må det efter vore stats- og forvaltningsretlige traditioner være op til de respektive politiske myndigheder — og det kan være folketinget, de ansvarlige ministre og de kommunale folkevalgte myndigheder — at foretage de nødvendige korrektioner.

Dette er principielle betragtninger, og efter min mening anfægter de ikke det forhold, at den midlertidige avancementstoplov også omfatter en række offentlige virksomheder. Det er en midlertidig lovgivning, det drejer sig om, og jeg finder det helt naturligt, at

[Handelsministeren.]

offentlige virksomheder, hvis ydelser i stort omfang samtidig er tilsvarende omkostninger for erhvervslivet, i en kort periode underkastes de samme begrænsninger i deres prisberegning som private virksomheder.

En bedømmelse efter monopollovens regler af en rabatordning som den, DSB praktiserer på Store-Bæltsoverfarten, kan ikke foretages på grundlag af de foreliggende oplysninger. Men generelt kan man sige, at hovedsynspunktet ved en vurdering af rabatordninger er, at rabatdifferentiering bør være omkostningsmæssigt begrundet, baseret på rimelige og objektive og konsekvent overholdte kriterier for at kunne godtages efter de synspunkter, der er nedfældet i monopolloven. En ydelse af rabatter, der er betinget af, at der inden for en bestemt periode overføres gods for et nærmere angivet beløb, kan være et eksempel på en ordning, der kan opfylde disse betingelser.

Jeg har fremskaffet fra monopoltilsynet Meddelelser, nr. 5 af 1965, som giver en redegørelse for rabatsystemer, og når jeg kommer ned her fra talerstolen, skal det være mig en glæde at give den til fru Dagmar Andreasen til nærmere studier.

Dagmar Andreasen: Jeg takker handelsministeren for svaret. Jeg kan forstå, at det ikke er slet så enkelt at komme den vej, som jeg havde håbet, men så må vi jo føre kampen på andre fronter.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til statsministeren af Tastesen m. fl.

(Forespørgslen (nr. VI) findes i tidenden sp. 1561).

Første næstformand (Kaj Andresen): Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af valgretsaldere til folketinget [af Poul Dam m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 3) findes i tillæg A. sp. 221, fremsættelsen i tidenden sp. 94).

Første næstformand (Kaj Andresen): Sammen med denne sag foretages de under punkterne 4 og 5 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af valgretsaldere og myndighedsaldere [af Sigsgaard og Kjær Rasmussen].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. I) findes i tillæg A. sp. 225, fremsættelsen i tidenden sp. 92).

Første behandling af forslag til lov om ændring af valgretsaldere til folketinget.

(Lovforslaget (nr. 60) findes i tillæg A. sp. 1523, fremsættelsen i tidenden sp. 1371).

Sagerne sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): I anledning af de to første forslag skal jeg blot henvise til de bemærkninger, jeg på regeringens vegne har gjort ved fremsættelsen af det tredje forslag, der er til behandling.

Tastesen: Jeg vil indledningsvis udtrykke min glæde over, at vi nu er nået så langt, at både folketinget og befolkningen kommer til at tage stilling til spørgsmålet om valgretsaldere nedsættelse.

Da vi sidst havde spørgsmålet om valgretsaldere til behandling her i tinget for godt et halvt år siden, kunne jeg som den socialdemokratiske gruppes ordfører udtale, at for os var det en målsætning at nå frem til en valgretsaldere på 18 år. Vi mente dog dengang, at vi som en etape på vejen skulle gennemføre en 20 års valgretsaldere. Vi har i den mellemliggende tid taget spørgsmålet op til debat og vejledende afstemning i de socialdemokratiske vælgerforeninger landet over, og resultatet er blevet et klart flertal for, at vi straks får